

Šľachtiteľský program plemena dorper

Úvod šľachtiteľského programu

Šľachtiteľský program a šľachtenie plemena dorper vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobo stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania údajov, selekcie, plemenitby a výmeny plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Plemeno dorper („DP“) bolo vyšľachtené v Južnej Afrike v roku 1930, a to krížením perzských čiernohlavých oviec s baranmi plemena dorset horn. Barani tohto plemena vytvorili u plemena dorper predpoklady pre rýchlu rastovú schopnosť a veľmi kvalitný telesný rámec a perzská čiernohlavá ovca vytvorila u plemena dorper dedičné predpoklady pre neselektívnu pastvu, plžnutie srsti, otužilosť, nenáročnosť a vynikajúce materské vlastnosti. Toto šľachtenie vyústilo k dvom typom plemena dorper, a to čiernohlavému typu (dorper) a typu bielému (White Dorper, t.j. biely dorper). Pre plemeno sú charakteristické výborné reprodukčné parametre a vynikajúce jatočné ukazovatele.

Dorper patrí medzi tučnochvostové ovce. Ovce sú charakteristické krátkou, priliehavou čiernou alebo bielou srstou na hlave, zvyšok tela je bieleho sfarbenia. Plemeno sa radí medzi tzv. srstnaté plemená, t.j. trup je pokrytý srstou podobnej krátkej vlne, ktorá je schopná plžnúť. Ovce plemena dorper sa nestrihajú. Barany sú veľmi dobre osvalené, dosahujú hmotnosť 90 až 120 kg, bahnice 50 až 80 kg.

Úžitkové vlastnosti plemena

Dorper je nenáročné plemeno so schopnosťou veľmi dobre využívať krmnú dávku. Rýchlo sa adaptuje na rôzne klimatické podmienky. Z jatočného hľadiska produkuje veľmi kvalitné jatočné telo, s malým obsahom tuku a s nepatrným ovčím zápachom. Jahňatá do 100 - 120 dní dosiahnu prírastok živej hmotnosti až 36 kg. Jahňatá sa rodia malé, s výbornou rastovou schopnosťou. Opracovaná koža nazývaná „Cape Glovers“ je veľmi kvalitná a cenená v kožiarskom odvetví. Bahnice sú schopné dosiahnuť pri intenzívnej reprodukcii v 8 mesačných intervaloch (bahnenie 3x za 2 roky) priemernú plodnosť 150 %, čo znamená 2,25 jahňatá za rok.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je čistokrvná plemenitba, so zámerom zlepovať najmä mäsovú úžitkovosť. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie týchto geneticky najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Získané dáta sa pri dostatočne veľkej populácii využijú pri odhadoch plemenných hodnôt (ďalej len „PH“) pomocou metódy BLUP Animal Model, ktorá umožní korekciu systematických vplyvov prostredia a využije informácie o všetkých príbuzných jedincov v rodokmeni, čím sa výrazne zvyšuje presnosť a spoľahlivosť odhadu. Pri malej populácii bude odhad PH robený na základe fenotypových hodnôt.

Odhad plemenných hodnôt sa urobí na základe záznamov o veľkosti vrhu bahníc a záznamov zo sledovania hmotnosti jahniat vo veku 80 - 120 dní resp. priemerných denných prírastkov (ďalej len „PDP“) a tiež zo sledovania ukazovateľov charakterizujúcich zmasilosť jahniat (plocha MLLT, hrúbka podkožného tuku). Konečným cieľom je stanovenie celkovej PH oviec plemena dorper zohľadňujúcej ekonomickú váhu jednotlivých ukazovateľov.

Plemenný štandard a chovný cieľ mäsového plemena dorper chovaného v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ		dorper - DP
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitné mäsové plemeno vhodné k pripúšťaniu jariek v 1. roku. • Plemeno patriace do skupiny srstnatých plemien oviec. • Plemeno s veľkým telesným rámcom a výborným osvalením. • Nenáročné plemeno vyznačujúce sa výbornou plodnosťou, s možným bahnením 3 krát za 2 roky..
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Špecializované mäsové plemeno.
	<i>Chovný cieľ</i>	Mäsový úžitkový typ. Prioritné zameranie: produkcia ťažkých jatočných jahniat, s výborným využitím pastvy a možným bahnením 3 x za 2 roky.
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	60 - 80 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	70 - 80 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	90 - 120 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	100 - 120 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	50 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	60 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	70 kg
PDP do 100 dní jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,280 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	0,320 kg
PDP do 100 dní baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,320 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	0,360 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	Srstnaté plemeno
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	150 %
	<i>Chovný cieľ</i>	210 % (prepočet na bahnenie 3 x za 2 roky)

* hmotnosť jariek do 1 roka musí byť minimálne na úrovni 2/3 živej hmotnosti bahníc

** uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roka musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana